

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

OPENBARE COMMISSIEVERGADERINGEN

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR ALGEMENE ZAKEN, HET REGLEMENT
EN DE VERZOEKSCRIFTEN

Interpellatie van de heer E. Van Vaerenbergh tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de toewijzingsprocedure van de gelden van de Nationale Loterij en over de wenselijkheid op korte termijn de Nationale Loterij te splitsen .

Interpellatie van de heer W. Verreycken tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de initiatieven van de Vlaamse regering om een eigen grondwet op te stellen en om in te gaan tegen de federale tendens de Vlaamse regering te herleiden tot een afspiegelingsregering
Met redenen omklede motie

WAARNEMEND VOORZITTER :
de heer E. Van Vaerenbergh

— *De interpellatie wordt gehouden
om 9.50 uur.*

Interpellatie van de heer E. Van Vaerenbergh tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de toewijzingsprocedure van de gelden van de Nationale Loterij en over de wenselijkheid op korte termijn de Nationale Loterij te splitsen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Van Vaerenbergh tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de toewijzingsprocedure van de gelden van de Nationale Loterij en over de wenselijkheid op korte termijn de Nationale Loterij te splitsen.

De heer E. Van Vaerenbergh : Mijnheer de minister-president, collega's, iedereen weet dat een gedeelte van de gelden van de Nationale Loterij wordt besteed aan zaken waarvoor binnen het normale budget niet echt middelen beschikbaar zijn. Dat varieert dan van sportverenigingen over culturele verenigingen tot welzijnsorganisaties enzovoort.

De Nationale Loterij behoort tot de federale bevoegdheidsmaterie en

dus tot het domein van de minister van Financiën. In die context kunnen we, naar mijn mening, twee grote problemen onderscheiden. Herhaaldelijk werden ze tijdens vergaderingen van zowel het federale als het Vlaamse parlement door collega's aangekaart.

In eerste instantie krijgen we met een concurrentiestrijd te maken omdat gelden uit de winst van de Nationale Loterij door de federale minister worden verdeeld over instellingen die onder de gemeenschaps- en gewestmaterie ressorteren. Hij wint daarvoor het advies in van de bevoegde gemeenschaps- of gewestinstanties.

Een tweede moeilijkheid is de dubbele moraal die hierbij stilaan ontstaat. Voor een aantal gewest- en gemeenschapsmateries, zoals voor de federale, zijn bepaalde regels al vooraf vastgelegd. Denk daarbij maar aan het feit dat binnen de culturele sfeer inzake besteding van middelen de beide parlementen en hun bevoegde ministers door het Cultuurpact gebonden zijn. Er moet dus een gelijkwaardige - en niet een gelijke - verdeling worden uitgewerkt waarin met alle culturele componenten, van eender welke ideologische of filosofische oorsprong, rekening moet worden gehouden.

Indien klachten worden neergelegd, bijvoorbeeld over een cultuurmaterie, verklaart de Vlaamse minister van Cultuur dat hij onbevoegd is ter

zake en dat hij alleen voor advies wordt geraadpleegd, en zegt de federale minister dat hij het advies van de gemeenschapsminister volgt. Zodoende komen we in een vicieuze cirkel terecht. Toch zijn beiden door de bepalingen van het Cultuurpact gebonden. In de welzijnssector rijst een dergelijk probleem niet, aangezien het Cultuurpact er geen enkele geldingskracht heeft. In die sector is men vrij de adviezen van de gemeenschapsministers al dan niet te volgen. Dat geeft, hoe dan ook, aanleiding tot conflictsituaties. Onlangs konden we nog vaststellen dat de federale ministerraad soms ingrijpt, meer bepaald in het kader van de recente rampen. Tegen die achtergrond werd beslist meer gelden van de Nationale Loterij voor te behouden voor dergelijke omstandigheden. Dat brengt vanzelfsprekend gevolgen mee voor de verdeling van de resterende middelen. De eerste vraag die we dan ook moeten stellen, betreft de regels van dit spel. Blijkbaar bestaan er geen vaste regels ter zake. Mijnheer de minister-president, lijkt het niet aangewezen in dit geval - waarbij de gelden van de Nationale Loterij als manna over organisaties worden verdeeld en soms de ingeschreven budgetten van de Vlaamse Gemeenschap overschrijden - te doen zoals voor de aparte pensioenregeling voor Vlaamse ambtenaren en dus een afzonderlijke "Vlaamse Nationale Loterij" op het getouw te zetten? De huidige werkwijze maakt het immers alleen maar moeilijk voor de

Van Vaerenbergh

mensen uit de welzijnssector, de culturele sector enzovoort, die hiermee zijn begaan.

De voorzitter : De minister-president heeft het woord.

Minister-president L. Van den Brande : Mijnheer Van Vaerenbergh, dit is geen nieuw probleem, maar ik wil het alvast niet doorschuiven naar de federale regering, hoewel het in feite onder haar bevoegdheid ressorteert. Zo werken we niet.

De artikelen 15 tot 18 van de wet betreffende de Nationale Loterij van 22 juli 1992 regelen de bestemming van de winst. Daarin worden vier begunstigden aangewezen, namelijk ontwikkelingssamenwerking, de Nationale Kas voor Rampenschade, de Koning Boudewijnstichting en het Overlevingsfonds Derde Wereld. Krachtens koninklijk besluit nummer 15 komen bepaalde rubrieken ook nog in aanmerking voor een gedeelte van de winst van de Nationale Loterij. Vele daarvan behoren tot de gemeenschaps- of gewestbevoegdheden. Wettelijk is het nochtans de federale ministerraad die beslist over de winstverdeling onder deze "doel-einden" en over de verdelingsverhouding N/F binnen elke rubriek.

De wet voorziet formeel niet in overleg met de gemeenschappen en gewesten met betrekking tot de bedragen die de federale regering globaal uittrekt voor elk van de doelstellingen van openbaar nut. Het gaat hier dus om een unilaterale beslissing van de federale regering. De Vlaamse regering heeft dan ook herhaaldelijk op zijn minst een betrokkenheid van de gemeenschappen en gewesten bedongen. In een politieke context is er duidelijk een nood aan overleg over het winstverdelingsplan als dusdanig. De instellingen die van de gemeenschappen en gewesten subsidie ontvangen en hun middelen uit winsten van de loterij zien afnemen, zullen zich ook tot de gemeenschap of het gewest richten om hun inkom-

sten op peil te houden. Men verrekent immers bij voorbaat al wat men aan loterijgelden al dan niet zou binnenrijven. Het is een soort "communicerende vaten"-systeem geworden en het gaat zelfs dieper dan dat. Zodra een organieke regeling op til is, anticipeert de Nationale Loterij die en houdt ze bepaalde tegemoetkomingen in. De federale overheid maakt dus unilateraal uit welke gemeenschaps- of gewestmaterie prioriteit krijgt of moet inleveren.

Vroeger hanteerde men bij de verdeling altijd een 55/45-sleutel, wat uitermate nadelig was voor Vlaanderen. We hebben er dan ook altijd op aangedrongen dat die zou worden herzien, aangezien zij door de opeenvolgende staatshervormingen en de nieuwe financieringsvorm van gemeenschappen en gewesten hopeeloos voorbijgestreefd was.

Sinds 1993, na het Sint-Michielsakkoord dus, maakt de federale overheid voor de verdeelsleutels N en F een duidelijk onderscheid tussen gemeenschaps- en gewestbevoegdheden en bevoegdheidsmaterie van het wetenschapsbeleid. Ten aanzien van de gemeenschapsmaterie wordt de verdeelsleutel berekend op basis van de BTW, personenbelasting, dotaties en kijk- en luistergeld. Voor 1994 leverde dit de volgende sleutel op : 57,5 N, 41,6 F en 0,8 D. Er is een forfaitaire voorafname ten belope van 6 miljoen frank voor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Ook voor de federale culturele instellingen wordt vooraf een bepaald bedrag afgehouden.

Ten aanzien van de gewestbevoegdheden gaat men voor verdeling uit van personenbelasting, gewestbelasting en trekkingsrechten. Dat geeft voor 1994 54,3 voor Vlaanderen, 34,4 voor Wallonië en 11,2 voor Brussel.

Voor wetenschapsbeleid wordt in een enveloppe voorzien ten gunste van de federale wetenschappelijke instellingen.

Er is binnen de federale regering geen overeenstemming over de te volgen verdeelsleutel. Enerzijds stelt men voor dezelfde sleutel te gebruiken als voor de gemeenschapsbevoegdheden het geval is en anderzijds wil men aan de oude 55/45-sleutel vasthouden. Voorlopig gaat men af op de laagste percentages per gemeenschap uit beide voorstellen en rekt men volgens de sleutel 55 N, 41,6 F en 0,8 D. Met het verschil wordt tot nu toe een reserve opgebouwd.

Wij hebben steeds het standpunt verdedigd dat de verdeelsleutels dienen te worden vastgelegd conform de financieringswet. Voor wetenschapsbeleid werd aangedrongen op een verdeelsleutel volgens de personenbelasting.

Inzake de verdeling binnen de rubrieken bepaalt artikel 18 van de wet op de Loterij - en ik citeer : "Voor zover de winsten van de Nationale Loterij worden verdeeld voor doeleinden van openbaar nut aan de verwezenlijkingen waarvan andere overheden bijdragen, wordt over de bestemming ervan beslist door de minister van Financiën op voorstel van deze overheden volgens modaliteiten die in gezamenlijk akkoord worden genomen."

Op aandringen van mijzelf en de Vlaamse regering heeft het Overlegcomité van februari 1994 besloten dat deze wettelijke modaliteiten het akkoord van de betrokken Gemeenschap of het betrokken Gewest veronderstellen, wanneer de betrokken instellingen onder hun bevoegdheid ressorteren. De materiële bevoegdheid waarover het gaat - gemeenschaps- of gewestmaterie - is hier richtinggevend.

De precieze modaliteiten werden nog steeds niet in gezamenlijk akkoord bepaald zoals in de wet is voorzien. Het Overlegcomité heeft hierover reeds in juli 1994 een concrete opdracht gegeven aan de minister van Financiën. Ondanks aan-

Van den Brande

dringen werd het overleg hierover nog niet aangevat.

In de feiten - en dit zeg ik niet polemisch - verloopt de samenwerking met de Loterij en de bevoegde federale minister over de verdeling van de winst binnen elke rubriek niet steeds op een vlotte manier. Er is een manifest gebrek aan duidelijkheid en doorzichtigheid. Het initiatiefrecht van de bevoegde gemeenschap of het bevoegde gewest wordt niet altijd gerespecteerd. Alleszins dient de af te spreken regeling de autonome bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten in hun bevoegdheidssectoren te respecteren.

Het huidige systeem van dubbele subsidiëring werkt verwarrend en is disfunctioneel. Het strookt niet met de financiële autonomie en verantwoordelijkheid van de deelstaten voor de eigen bevoegdheden. Dit is ook het standpunt van het Rekenhof. Dit is een interessant gegeven, want veel van de betwistingen en discussies van het Rekenhof hebben weliswaar te maken met de legaliteitscontrole, maar meer nog met de uitdrukkelijke vraag naar de opportunitiecontrole. Zelfs binnen het wettelijke kader gaat het standpunt van het Rekenhof in de richting die wij vooropstellen.

In het verleden heeft de Vlaamse regering conform het Vlaamse regeerakkoord herhaaldelijk aan de federale regering voorgesteld de middelen over te hevelen die de Nationale Loterij thans besteedt aan projecten in domeinen waar de gemeenschappen of gewesten bevoegd zijn. Zodoende wordt het materiële bevoegdheidsgegeven de basis : de middelen die uit de winst van de Nationale Loterij komen, zouden worden beheerd of dan ten minste toch worden toegewezen door de bevoegde materiële overheid.

Deze vraag wordt eveneens gesteld in een voorstel van resolutie - stuk

104, buitengewone zitting 92, stuk 1 - uitgaande van de leden van de 5 fracties betreffende de overheveling van bepaalde financiële middelen van de Nationale Loterij naar de Vlaamse Gemeenschap.

Ik voeg eraan toe dat er geen uitzicht is op een spoedige overheveling van middelen. Sommige andere ideeën stellen dat als de Nationale Loterij in de toekomst op een bepaalde manier zou worden beheerd, het geen zaak meer is van overheveling, maar dan valt doodeenvoudig een financiële pot weg. Dat is geen dreigement, maar deze toon wordt wel vaak gehoord : "Jullie moeten niet veel zeuren, als federale overheid kunnen wij een einde maken aan deze bron van inkomsten." De nieuwe wet op de Loterij van 1991 en het Sint-Michielsakkoord voorzien in geen overheveling. Ik ben van oordeel dat dit punt in bespreking moet worden gesteld tijdens de volgende regeerperiode. Wij hebben dat trouwens ook op die manier gesteld in het document Vlaanderen - Europa 2002.

Meer algemeen ben ik van mening dat het aangewezen is dat een platform met betrekking tot een nieuwe dialoog tussen de deelstaten niet kan worden aangebracht door de scheidende Vlaamse Raad. Gelet op de eerste autonome verkiezing van het Vlaamse parlement moet deze nieuwe Raad vanzelfsprekend dit punt behandelen om homogeniteit van bevoegdheden en beleid tot stand te brengen.

De voorzitter : De heer Van Vaerenbergh heeft het woord.

De heer E. Van Vaerenbergh : Mijnheer de minister-president, wij zitten op dezelfde golflengte over de manier waarop wij de zaken moeten aanpakken. Dit bleek overigens ook uit de resolutie waarnaar u hebt verwezen.

U hebt terecht beklemtoond dat er geen duidelijke wil bij de federale overheid aanwezig is om over dit

punt tot een oplossing te komen. Naar aanleiding van een vraag om uitleg van de heer Geysels aan minister Weckx van 7 februari 1995 stelden wij vast dat de federale minister van Financiën geen spoed zet achter datgene wat in het Overlegcomité was afgesproken. Toen was namelijk overeengekomen in commissie overleg te plegen. Hier zal het toekomstige parlement na 21 mei 1995 werk van moeten maken.

Minister-president L. Van den Brande : Ik sta wat deze intentie betreft volledig ter beschikking.

De heer E. Van Vaerenbergh : Dat hopen en wensen wij allemaal!

— *Het incident wordt gesloten om 10.07 uur.*

— *De heer M. Logist treedt op als voorzitter.*

— *De interpellatie wordt gehouden om 10.08 uur.*

Interpellatie van de heer W. Verreycken tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de initiatieven van de Vlaamse regering om een eigen grondwet op te stellen en om in te gaan tegen de federale tendens de Vlaamse regering te herleiden tot een afspiegelingsregering

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Verreycken tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de initiatieven van de Vlaamse regering om een eigen grondwet op te stellen en om in te gaan tegen de federale tendens de Vlaamse rege-

Voorzitter

ring te herleiden tot een afspiegeling van de regering.

De heer Verreycken heeft het woord.

De heer W. Verreycken : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, in een korte inleiding wil ik een kader van mijn bedenkingen schetsen.

Dit interpellatieverzoek werd ingediend in januari, op een ogenblik waarop de Vlaamse Raad nog kon reageren. Het lijkt hallucinant om dit onderwerp op de valreep te behandelen, maar ik doe het toch, vermits ik niet naar de Vlaamse Raad terugkeer en geen regeringsambitie koester.

Minister-president L. Van den Brande : Is het een principiële keuze om voor het Belgische parlement te kiezen ?

De heer W. Verreycken : Zeer zeker niet, het is een opportuiniteitskeuze !

Ik wil mijn bedenkingen meegeven aan de volgende rechtstreeks verkozen Vlaamse Raad, zonder enige be-tutteling.

Bepaalde collega's in de Senaat opperden ook al, dat, hoewel zij niet zouden terugkomen, de Vlaamse Raad een en ander zou moeten doen. Ik haal alleen enkele bedenkingen aan die ik in januari al op papier had gezet.

De Vlaamse Gemeenschap wint duidelijk aan identiteitsgevoel en heel wat Belgische nostalgici trachten dit besef terug te dringen of het op zijn minst af te remmen. Een duidelijke illustratie daarvan vormt het feit dat er een bijna onweerlegbaar vermoeden bestaat omtrent afspraken die tijdens de voorbije Voerencrisis zijn gemaakt. Politieke commentatoren beweren dat er een afsprakenpakket werd opgemaakt waarin staat dat de Vlaamse regering het federale model moet weerspiegelen. Er is zelfs sprake van dat u en minister De Batse-

lier onder geen beding nog als minister mogen worden voorgedragen omdat u beiden een te ongecompliceerd Vlaams profiel naar voren schuift. De Waalse PS vreest zonder meer de Vlaamse dynamiek omwille van de mogelijke confederalistische trekjes die eraan vastzitten. De Vlaamse Raad krijgt nu de kans om een echt eigen "denkspoor" uit te werken en de manoeuvres van deze "recuperatiefederalisten" te dwarsbomen. Het gegeven signaal moet de Vlaamse identiteit onomwonden bevestigen zonder daarom de onvolmaaktheid van de staatsvorming te ontkennen. Dat kan gebeuren via een eigen Vlaamse Grondwet. De vorige voorzitter van de Vlaamse Raad, de heer Vanvelthoven, haalde in dit verband de woorden aan van professor Senelle bij zijn openings-toespraak. Hij zei : "Het komt de Vlaamse Raad toe een eigen Grondwet voor Vlaanderen op te maken." Ook u gaf de aanzet tot confederaal denken in uw Sporentoespraak in Ronse.

Andere voorname personen gingen eveneens op het thema in. Professor Rimanque zegt in Ons Erfdeel bijvoorbeeld : "Een rechtstreeks verkozen parlement is voor de Vlaamse bevolking een elementaire staatsrechtelijke operatie in de herstructurering van de staat tot een federatie. Deze herstructurering veronderstelt dat het politieke establishment de elementaire gedachte aanvaardt van een Vlaamse Grondwet, zoals alle staten in de Verenigde Staten, alle Duitse Lander en alle Zwitserse kantons die hebben." Guido Tastenhoye maakte een vergelijkende studie van de Grondwetgevende bevoegdheid van deelstaten in Canada, de Verenigde Staten, Duitsland en Zwitserland en besluit: "Deelstaten hebben niet alleen hun eigen grondgebied waarop hun beslissingen gelden, maar ook rechtsonderhorigen die erdoor gebonden zijn. De wijze waarop dat gebeurt en door welke organen kan worden vastgelegd in een eigen Grondwet." Ook mevrouw Cathy Berx spreekt zich als volgt uit

in een rechtsvergelijkende studie : "Een eigen Grondwet zou enkel beantwoorden aan het mogelijke verlangen van de deelstaten - of één ervan - om zichzelf om te vormen en uit te bouwen tot politieke, autonome beslissingscentra." Deze citaten moeten de overtuiging dat de staatsvorming niet af is, staven. Het is overigens niet onwaarschijnlijk dat de evolutie naar een "boedelscheiding" versneld zal verlopen als België de Maastrichtnorm niet bereikt. Dat zou dan vooral te wijten zijn aan de Waalse onwil om de sociale zekerheid te splitsen. De heer Boudevijn Bouckaert, voorzitter van de vakgroep "Grondslagen van het Recht" aan de Gentse rechtsfaculteit schrijft : "Misschien zal de Vlaamse Grondwet ook moeten dienen als staatkundige reddingsboei, wanneer het Belgische schip op de klippen zou lopen. Het is toch niet ondenkbaar dat België zijn schuldcrisis niet overleeft. (...) Mocht de Belgische besluitvorming op het federaal niveau volledig blokkeren, dan kan men steeds terugvallen op de structuur van de Vlaamse Grondwettelijke staat. (...) Een Vlaamse Grondwet heeft derhalve niets dan voordelen."

Uw eigen minister voor Staatsvorming kondigde aan dat hij binnenkort een voorstel van Vlaamse Grondwet zou voorleggen aan uw regering. Deze aankondiging gebeurde toen er van verkiezingen nog geen sprake was, namelijk op 22 januari 1993. Ondertussen zijn wij twee jaar verder, april 1995.

Het betrof een voorstel dat in de vorm van een basis- of gronddecreet bij de Vlaamse Raad zou worden ingediend. Twee jaar na die belofte is er nog altijd niets uit de bus gekomen. De minister is ondertussen voorbijgestoken door de Stichting Vandergucht, die een prijs van één miljoen frank heeft uitgelooft voor diegene die een ontwerp van Vlaamse Grondwet zou neerschrijven.

Daarom zou ik op de valreep van deze regeerperiode willen vernemen

Verreycken

wat de stand van zaken is in dit dossier. Bestaat er na de belofte van 22 januari 1993 een ontwerp van Vlaamse Grondwet dat is besproken binnen uw regering, en wat zijn de elementen die voorlegging ervan aan de Vlaamse Raad verhinderen? Waarom wordt dit ontwerp niet behandeld? Mijnheer de minister-president, uit uw Sporentoespraak treedt u de mensen die ik heb geciteerd bij. Niettemin moeten wij aan die Vlaamse Grondwet verder werken.

Wat kan een volgende regering doen, zonder te worden betutteld, om de Vlaamse besturen te beveiligen tegen die recuperatiefederalisten die Vlaanderen zouden opleggen een afspiegelingsregering te vormen? Dit kan toch niet de bedoeling zijn van een echte uitbreiding van de dynamiek, van een echte werking van een autonome Vlaamse regering.

Ik wil ter afsluiting van deze interpellatie een motie indienen.

De voorzitter : Over deze motie kan niet meer in de plenaire vergadering worden gestemd ten gevolge van de nakende parlementsontbinding en gelet op artikel 56, punt 5 van het Reglement waarin wordt bepaald dat over een met redenen omklede motie slechts kan worden gestemd na verloop van tenminste vijf dagen na de indiening ervan.

De heer W. Verreycken : Ik zal dan louter symbolisch een motie indienen.

De voorzitter : De minister-president heeft het woord.

Minister-president L. Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, collega's, mijnheer Verreycken, naar aanleiding van wat u op het einde van uw interpellatie hebt gezegd, heb ik niet de bedoeling een symbolisch antwoord te geven.

Ik wil een voorafgaande bedenking maken. Op termijn zal een institutionele opklaring van de termen nodig

zijn, maar hierin zullen wij de autonomie van andere entiteiten moeten respecteren. Wij hebben gekozen voor de fusie van gemeenschappen en gewesten, maar gemeenschappen en gewesten vaardigen nu reeds, binnen het kader van de materiële bevoegdheden, basisregels uit die kunnen worden beschouwd als materiële Grondwet.

Ik geef hiervan een voorbeeld. Het decreet op de openbaarheid van bestuur kan worden beschouwd als een onderdeel van materiële Grondwet.

Juridisch moet ook een onderscheid worden gemaakt tussen de formele en de materiële Grondwet. Ook in uw tussenkomst hebt u een aantal keren aangegeven dat er naast het materiële aspect nog het formele aspect speelt, waarachter het institutionele aspect van een eigen Vlaamse Grondwet zit.

Ik beschouw mezelf niet als een "paragrafenjurist", maar wel als een "legalist" in die zin dat we een onderscheid moeten maken tussen de huidige stand van zaken en wat in de toekomst de nieuwe materiële of formele werkelijkheid zou kunnen worden. Met het Sint-Michielsakkoord kwam in elk geval een belangrijke innovatie tot stand, namelijk de zogenaamde "constitutieve autonomie" waarover deelstaten na de rechtstreekse verkiezing zullen beschikken. Wat de instellingen betreft, wordt daarmee ook het federalisme versterkt. Inzake samenstelling, verkiezing en werking van hun organen kunnen de deelstaten dan zelf de regels wijzigen. Dat kan dan gaan om het aantal leden van de raad, de kiesomschrijving, het basisreglement en de werking van de raad. De decreten die daarin voorzien, moeten met een tweederde meerderheid worden goedgekeurd.

Principieel is dit een belangrijke aan gelegenheid, omdat het getuigt van een groeiend vertrouwen in de nieuwe instellingen maar ook vooral omdat het de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel, naar onze me-

ning alvast de grondslag van de hele autonomiegedachte en dus de "verzelfstandiging van Vlaanderen", vormt. Ook in de Europese discussie is het al meer dan eens ter sprake gekomen.

De draagwijdte van de institutionele autonomie is juridisch beperkt. Bij de huidige fase in de staatshervorming kunnen we gewagen van een aanzet naar formele Grondwettelijke bevoegdheden van de deelstaten. De mogelijkheid om bepaalde zaken bij bijzonder decreet te regelen, is bijgevolg juridisch beperkt tot een aantal bepalingen in de bijzondere wet tot Hervorming der Instellingen. Op dit ogenblik kan de Vlaamse Raad dus nog niet zelf vastleggen over welke aangelegenheden, beginselen en grondrechten hij in een formele Grondwet of een bijzonder decreet basisregels kan opnemen. Een dergelijk bijzonder decreet of "gronddecreet" - de terminologie ligt momenteel nog moeilijk - zou juridisch gezien ook door de gewone decreetgever kunnen worden gewijzigd. Niettemin heeft het Sint-Michielsakkoord toch al de impuls gegeven om na verloop van tijd een formele Vlaamse Grondwet of een Vlaams grond- of basisdecreet in het leven te roepen. Vandaar ook het intrinsieke, institutionele belang dat we aan het Sint-Michielsakkoord moeten hechten. Een aantal zaken zitten, hoe dan ook, al in de constitutieve autonomie vervat. Bovendien zal de grote oefening erin bestaan tijdens de volgende zittingsperiode de nu gegeven aanzet ook echt naar inzet om te vormen.

De Vlaamse regering en het Vlaamse parlement moeten na de verkiezingen van 21 mei deze nieuwe mogelijkheden optimaal uitputten. De concrete politieke invulling van deze constitutieve autonomie zal in de eerste plaats de taak worden van het rechtstreeks verkozen parlement. We kunnen nu alleen enkele opvattingen formuleren, maar binnen het institutionele perspectief is precies de eerste rechtstreekse verkiezing van de autonome Vlaamse Raad een

Van den Brande

"constitutief" element voor die constitutionele autonomie. Sinds 1985 heb ik bijvoorbeeld al voorstellen geformuleerd in de zin van een "decumulatie" tussen het ministerambt en het parlementaire mandaat. Dit wordt geregeld in artikel 52 van de Grondwet. Zoals u wellicht weet, kunnen we dit niet formaliseren en moet de volgende rechtstreeks verkozen Vlaamse Raad dit doen.

Er zal ongetwijfeld een nieuwe dynamiek ontstaan vanuit een versterkte legitimiteit en ook de grondwettelijke bevoegdheid van de deelstaten zal zonder meer worden uitgebreid.

Mijnheer Verreycken, u hebt al verwezen naar een van de auteurs, professor Senelle, die samen met anderen principieel voorstander is van een eigen Vlaamse Grondwet en een grotere institutionele autonomie voor de deelstaten. Uiteraard kijken zij hierbij verder dan de huidige bepalingen van het Sint-Michielsakkoord. Zij hebben nooit dit standpunt ingenomen op basis van de huidige tekst van de Grondwet en de bijzondere wet. Zij stellen zich terecht vragen bij de huidige institutionele bevoegding van de gemeenschappen en de gewesten door de grondwetgever.

Fundamentele regels inzake bevoegdheid, samenstelling en werking van de gefedereerde instellingen worden in een federale staat best bepaald door de gefedereerde instellingen zelf. Op termijn kan men denken aan een Vlaamse Grondwet voor alle regels die het Vlaamse parlement buiten het bereik van de decreetgever met gewone meerderheid wil plaatsen. Voorbeelden hiervan zijn de verhouding tussen Raad en regering, fundamentele begrotingsnorm, economische, culturele en sociale basisrechten.

Het Belgische federale systeem heeft een aantal verschillen met andere federale systemen. Het is een sui generis-systeem, in tegenstelling tot de

andere systemen kent het geen hiërarchie van normen. Er zijn een aantal pariteitsregels ingevoegd, waar bijvoorbeeld het onderscheid tussen gemeenschappen en gewesten wordt gemaakt. Daarom moet men zich niet druk maken over de term confederalisme die gelijk zou staan met separatisme, want dat is zeker niet mijn opvatting, en is het niet nodig te vragen voorbeelden op te sommen van confederale systemen elders. Wij bevinden ons in een sui generis-systeem sedert de eerste globale institutionele grondwetsherziening van 1968 tot 1971.

In federale staten zoals de Verenigde Staten, Canada, de Bondsrepubliek Duitsland en Zwitserland beschikken de deelstaten over echte grondwetten, maar de federale grondwet staat hier wel nog boven. Zonder hiërarchie van normen en bij absolute gelijkheid van de rechtsnorm inzake de bevoegdheden die exclusief tot deze of gene entiteit behoren met daarbij ook de residuaire bevoegdheden, moet de herziening van de Grondwet principieel aan de deelstaten en de deelgebieden worden toegewezen. Wij moeten geen analoge oefening maken, want dat zou maar een deel van het verhaal zijn. Het is wel onze opdracht om binnen de aanzet van het Sint-Michielsakkoord enerzijds en op basis van die dynamiek van die aangezette constitutionele autonomie anderzijds op termijn te komen tot een Vlaamse Grondwet. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat in tegenstelling tot alle andere federale systemen het bondsrecht het landsrecht niet kan breken.

De Vlaamse regering zal zich steeds verzetten tegen een beperkende interpretatie van de bevoegdheden van de Vlaamse deelstaat door de andere overheden. Vorige week heeft de Vlaamse regering beslist een beroep in te leiden bij het Arbitragehof tegen het wetsontwerp dat onder meer de uitoefening van de kinesitherapie regelt. Zo proberen wij ervoor te zorgen dat de bevoegdhe-

den op het vlak van onderwijs die evenzeer in de toekomst tot de basisrechten kunnen worden gerekend in een Vlaamse Grondwet worden ingepast. Op die manier vermijden we dat er wordt geraakt aan datgene wat tot onze exclusieve bevoegdheden behoort.

De stand van zaken is de volgende. Natuurlijk zijn er oefeningen gemaakt die de basis kunnen vormen voor ontwerpen in de volgende regeerperiode. Uit respect voor de nieuwe Vlaamse Raad zou het echter onbehoorlijk zijn nu desbetreffend voorstellen aan te reiken die precies te maken hebben met die constitutionele autonomie waarvan de rechtstreekse verkiezingen het scharnier vormen.

De voorzitter : De heer Verreycken heeft het woord.

De heer W. Verreycken : Ik erken dat Vlaanderen een gunstige evolutie heeft doorgemaakt van de Vlaamse Cultuurgemeenschap over een dubbelmandaat van Vlaamse mandatarissen naar een rechtstreeks verkozen Vlaamse Raad. Misschien zal dit ooit uitmonden in een confederalisme, dat vanzelfsprekend niet gelijk staat met separatisme. We moeten hoe dan ook naar onafhankelijkheid streven, maar een dergelijke vereenvoudiging van de zaken, wijst er alleen op dat mensen die ze aanhangen dringend een Van Dale-woordenboek zouden moeten winnen in een of andere "pulpkwis".

In het Handvest van de Verenigde Naties stipuleert artikel 1 dat de zelfbeschikking wordt gegarandeerd voor de volkeren en niet voor de gemeenschappen of gewesten. Vlaanderen als een "volk" omschrijven zou zodoende het identiteitsbesef versterken, omdat we op die manier op veel meer verdragen en overeenkomsten een beroep zouden kunnen doen ; een Gemeenschap of Gewest binnen de Belgische federatie die dan ook nog onophoudelijk poogt "machtsteruggrijpende" effecten te scheppen, zoals bijvoorbeeld de idee

Verreycken

van een gelijklopend model voor de Vlaamse regering. De grote handicap is natuurlijk de klassieke "belgitude" dat het leeuwedeel van de terminologie ter zake voor de burger onbegrijpelijk is, laat staan dat we het hem ook nog kunnen opleggen.

Minister-president L. Van den Brande : U moet toegeven dat we toch al een intensieve poging doen om het begrip correct uit te spreken.

De heer W. Verreycken : Het zou positief overkomen als we nu ook nog zouden proberen aan de "bestuurden" te verklaren wat de "bestuurders" onder elkaar bedisselen. Momenteel slaan we hen met allerlei termen om de oren waar ze hoege-naamd niets van begrijpen. Een journalist noemde het ooit "Wetstraat-ees" en terecht, want dit taaltje staat bol van belgicismen die de burger

niet vat. Op de Waalse ingrepen in de NMBS, Electrabel en de Post hoef ik u niet meer te wijzen, want u hebt zelf genoeg weerstand ondervonden toen u een Vlaamse tegenhanger of, beter, concurrent voor Belgacom wilde oprichten. Daar zit hem ook de grootste moeilijkheid. Er is een traditie van gewoontemechanismen, van teruggrijpmechanismen, die zeker de volgende Vlaamse Raad nog voor een handicap zal zetten. Ik begrijp in elk geval dat u bepaalde denksporen nu nog niet wilt publiceren om de nieuwe Vlaamse Raad niet stiefmoederlijk te behandelen. Wat ik niet kan aanvaarden is dat u minister Sauwens zoveel tijd hebt gelaten om zijn belofte van januari 1993 in te lossen. Dat is namelijk nog altijd niet gebeurd en voor een dergelijke trein der traagheid kan ik geen begrip opbrengen. De Vlaamse regering had al veel eerder de Vlaamse Raad met die denkrich-

ting moeten confronteren in de plaats van twee jaar te wachten.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Verreycken werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

De Raad kan zich daarover, gelet op artikel 56 van het reglement dat een termijn van ten minste vijf dagen oplegt om zich bij stemming daarover in de eerstvolgende plenaire vergadering uit te spreken, niet meer uitspreken.

— *Het incident wordt gesloten om 10.33 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties.

Ze worden in twee edities uitgegeven :

- de eerste, met witte kaft en het embleem van de Vlaamse Raad in goudkleur, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen ;
- de tweede, met witte kaft en met onderaan rechts de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

AZRV : Commissie voor de Algemene Zaken, het Reglement en de Verzoekschriften

BAAZ : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden en Ambtenarenzaken

BEAG : Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

CULT : Commissie voor Cultuur

EELW : Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid

FIBE : Commissie voor Financiën en Begroting

HROL : Commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting

LENA : Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

MEDI : Commissie voor de Media

ONVW : Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

OPWV : Commissie voor Openbare Werken en Vervoer

SAMW : Commissie voor Samenwerking

WEGE : Commissie voor Welzijn en Gezondheid